

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Рая Николова Каназирева, Софийски университет „Св. Климент Охридски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор ”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: Диана Георгиева Николова

**Тема: Предприемачески екосистеми и създаване на среда за развитие на
предприемачество - политики и практики.**

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 695 от 15.12.2024 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: **Предприемачески екосистеми и създаване на среда за развитие на предприемачество - политики и практики.** за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е Диана Георгиева Николова – докторант на самостоятелна подготовка към докторската програма "Финанси, застраховане и осигуряване" във ВУЗФ.

Предадените от Диана Георгиева Николова материали включват документи по представен опис: дисертационен труд, автореферат на български и английски език, декларация за оригиналност, справка за изпълнението на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „Доктор“ в професионално направление 3.8. Икономика, , списък с всички публикации, копия на три публикации по темата на дисертационния труд, резюмета на представените три публикации за конкурса, автобиография.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Кандидатът притежава магистърска степен "Управление на бизнеса и предприемачество" и "Бизнес администрация" от Нов български университет. Диана Николова е била управител на бизнес и има практически мениджърски опит от над 15 години.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с общ обем от 175 страници и е структуриран в увод, три глави, заключение и библиография. Списъкът на използваните източници се състои от 269

заглавия на български и на английски език. Дисертацията съдържа 7 таблици, 2 графики и 15 фигури.

В увода (стр. 5-8) се дискутира актуалността на темата, обекта и предмета на изследването, целите и методологията на изследването. Изследваният проблем е изключително актуален, както в научен, така и в научно-приложен аспект по отношение предприемаческата екосистема в България, която има важна роля за икономическото развитие на страната.

Първа глава (стр. 9-49) – „Теоретични основи на предприемаческата екосистема. Подход, анализ и политики за насърчаване“ съдържа теоретичната рамка на дисертационния труд. Дискутира се същността на предприемаческата екосистема; представен е обстоен теоретичен обзор на концепциите, конструкциите и елементите на предприемаческата екосистема. Извършеният теоретичен анализ в първа глава на дисертационния труд дава достатъчно аргументи за оценката на работата на докторантката като задълбочена и широкообхватна.

Втора глава (стр. 50-104) – „Механизми и възможности за насърчаване и развитие на предприемаческата екосистема - изследване на предприемаческата екосистема на Израел“ разглежда примера на Израел като прилага казусен подход, който включва описателно изследване на вторична информация. Авторът следва теоретичната рамка на Айзенберг и описателно анализира елементите на предприемаческата екосистема на Израел.

Трета глава (стр. 105-150) – „Модел за ефективно подобряване на предприемаческа екосистема в България“ представя анализ на елементите на предприемаческата екосистема в България като се базира на вторични данни и утвърдени изследвания за предприемачеството в България. Авторът извежда четиринадесет препоръки за подобряване на привлекателността на българската икономика за стартиране на предприемачески начинания.

Заклучението (стр. 151-153) съдържа структурирано обобщение на основните резултати от дисертационния труд. Изведени са насоки за бъдещи изследвания и са формулирани приносите (стр. 153) на дисертационния труд. Специално внимание е отделено на приложимостта на получените резултати.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Според справката за научните приноси (Автореферат, стр. 37-38), характерът на приносите може да се обособи в две групи:

- (1) Теоретико-методически: изведена е обща интердисциплинарна рамка за анализ на предприемаческа екосистема на база на обстоен теоретичен анализ на елементите и конструкциите, които влияят на предприемаческите екосистеми.
- (2) Практико-приложни приноси: Генерирано е ново знание приложимо в предприемаческата практика в България на база на разгледания пример на Израел.

Така групирани, приносите са резултат от личните усилия на автора.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Кандидатът е представил три самостоятелни статии на български език свързани с темата на дисертационния труд. Статиите са публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране. Две от статиите отразяват резултатите от дисертационния труд

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Според представената справка за изпълнение от кандидата на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионалното направление 3.8. Икономика – минималните национални изисквания са изпълнени.

7. Автореферат

Авторефератът отразява по коректен и систематизиран начин цялостния текст на дисертационното изследване, както и основните резултати, постигнати в дисертационния труд.

8. Критични забележки и препоръки

Единствената критична бележка е относно формулировката „факторен анализ“ – използвана в задачите на изследването и в списъка с научните приноси. Факторният анализ е статистически метод, който е широкоизползван в научните изследвания в социалните и стопанските науки. За да се избегне объркване, в обсъждания дисертационен труд не се прилага факторен анализ, а се прави анализ на елементи, конструкции и концепции на предприемаческата екосистема (Stam & Van de Ven, 2021).

Препоръчвам на кандидата да задълбочи своите изследвания по темата чрез събиране и анализ на първични данни като приложи качествени и количествени методи на изследване, чрез които да потвърди или отхвърли издигнатите хипотези.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания на

Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че кандидатата *Диана Георгиева Николова* **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за представения дисертационен труд и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на **Диана Георгиева Николова** в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика.

10.02. 2025 г.

Рецензент:
доц. д-р Рая Каназирева